

Aktualności MSSF

Wyjaśnienie działań IASB*

MSR 32 z punktu widzenia emitenta - dodatek • wrzesień 2007 r.

Powiązanie pomiędzy dwoma lub więcej kontraktami

1. Transakcje powiązane

Reklasyfikacja pomiędzy zobowiązaniami a kapitałem własnym

2. Rozliczenie zobowiązania finansowego przy pomocy nowego instrumentu kapitałowego
3. Jak wykazać przeniesienie z kapitału własnego na zobowiązania, kiedy jest ono wynikiem zmiany warunków umownych?

Podział instrumentu złożonego na części składowe

4. Zamienne instrumenty dłużne z wbudowanymi opcjami kupna i sprzedaży

Inne zagadnienia

5. Koszty emisji
6. Czy koszty marketingu spełniają kryteria definicji kosztów emisji instrumentów kapitałowych?
7. Instrumenty częściowo opłacone - nieokreślone daty realizacji opcji kupna
8. Instrumenty częściowo opłacone - ustalone daty realizacji opcji kupna
9. Krótka sprzedaż własnych instrumentów kapitałowych
10. Zamiana instrumentu zamiennego z opcją zamiany typu amerykańskiego przed datą zapadalności
11. Program wykupu akcji własnych

MSR 32 z punktu widzenia emitenta - część 3

Jest to ostatnia część z serii trzech dodatków na temat MSR 32. Mówimy w nich o najczęstszych warunkach instrumentów finansowych i wyjaśniamy ich wpływ na klasyfikację danego instrumentu. W niniejszym artykule zajmiemy się między innymi powiązaniem pomiędzy dwoma lub więcej kontraktami, reklasyfikacją pomiędzy zobowiązaniami a kapitałem własnym oraz podziałem instrumentu złożonego na części składowe.

Powiązanie pomiędzy dwoma lub więcej kontraktami

Pytanie 1 - Transakcje powiązane

Czy w przypadku, gdy jednostka emituje dwa lub więcej instrumentów w tym samym (lub prawie w tym samym) czasie na rzecz tego samego kontrahenta, instrumenty te uważa się za powiązane i traktuje jako jeden instrument, czy jako dwa oddzielne kontrakty?

Odpowiedź 1

Ustalając, czy kontrakty są powiązane i czy powinny być traktowane jako jedna umowa, czy jako dwa oddzielne kontrakty, należy uwzględnić wskazówki zawarte w MSR 39. OS51 (e) oraz MSR 39. OSB. 6. Na to, że kontrakty są powiązane, wskazują między innymi następujące czynniki:

- kontrakty zostały zawarte w tym samym czasie i w powiązaniu ze sobą;
- stroną jest ten sam kontrahent;
- dotyczą tego samego ryzyka;
- nie ma wyraźnej potrzeby ekonomicznej bądź uzasadnionego celu gospodarczego dla zawarcia tych transakcji oddzielnie, które nie mogłyby być osiągnięte w jednej transakcji; oraz
- kontraktów tych nie można przenieść ani wykupić oddzielnie (MSR 39.10).

Reklasyfikacja pomiędzy zobowiązaniami a kapitałem własnym

Pytanie 2 - Rozliczenie zobowiązania finansowego przy pomocy nowego instrumentu kapitałowego

Spółka zamienia swoje instrumenty dłużne na udziały kapitałowe drogą renegocjacji z ich posiadaczami, w celu zredukowania nadmiernego obciążenia kosztami odsetkowymi. W jaki sposób wykazuje się taką zamianę?

- Opcja 1: ujęcie księgowo jest takie samo, jak w przypadku zamiany dłużnego instrumentu zamiennego na akcje/udziały - tzn., wartość bieżąca danego instrumentu dłużnego zostaje przeniesiona na kapitał, a w wyniku zamiany nie powstaje zysk ani strata (MSR 32. OS32); lub

- Opcja 2: zamiana danego instrumentu dłużnego emitenta na nowe instrumenty kapitałowe stanowi faktycznie umorzenie istniejącego zobowiązania finansowego. Pierwotny instrument dłużny zostaje więc usunięty z bilansu zgodnie z MSR 39.39; nowe wyemitowane instrumenty kapitałowe wykazuje się w wartości godziwej, zaś różnicę pomiędzy tą kwotą a wartością bilansową usuniętego zobowiązania finansowego ujmuje się jako zysk lub stratę w rachunku zysków i strat zgodnie z MSR 39.41.

Odpowiedź 2

Oba rozwiązania są dopuszczalne. MSR 32 nie mówi konkretnie o przypadku przeniesienia z części dłużnej do kapitałowej; emitent może więc wybrać Opcję 1 bądź Opcję 2. Jest to wybór zasady rachunkowości. Wybrane rozwiązanie będzie więc stosowane w sposób spójny.

Pytanie 3 - Jak wykazać przeniesienie z kapitału własnego na zobowiązania, kiedy jest ono wynikiem zmiany warunków umownych?

Spółka wyemitowała bezterminowy instrument dłużny, który klasyfikuje jako instrument kapitałowy, ponieważ nie musi dokonywać żadnych płatności z tytułu tego instrumentu. Spółka zmienia warunki umowne instrumentu po jego emisji w taki sposób, że jest on obecnie klasyfikowany jako instrument dłużny. Może to nastąpić na przykład, poprzez dodanie wymogu dokonania płatności kuponowych w momencie wystąpienia autentycznego zdarzenia warunkowego powodującego konieczność rozliczenia. Czy przeniesienie z kapitału do zobowiązań można wykazać jako kontynuację istniejącego instrumentu - tj. przenieść wartość bilansową instrumentu do zobowiązań bez ujmowania zysku ani straty?

Odpowiedź 3

Nie. KIMSF opublikowała w listopadzie 2006 r. tekst odrzucający takie rozwiązanie, który wyjaśnia, że zobowiązanie finansowe ujmuje się początkowo w momencie zmiany warunków umownych, bez względu na to, czy zmiana ta ma wpływ na przepływy pieniężne wynikające z kontraktu. Nowe zobowiązanie wycenia się w wartości godziwej zgodnie z MSR 39.43.

KIMSF zauważyła również, że zmiana warunków umownych instrumentów powoduje usunięcie z bilansu pierwotnie wykazywanego instrumentu kapitałowego. MSR 32.33 określa, że w wyniku finansowym nie ujmuje się zysku ani straty z tytułu zakupu, sprzedaży, emisji lub unicestwienia własnych instrumentów kapitałowych jednostki. Różnicę pomiędzy wartością bilansową instrumentu kapitałowego a wartością godziwą nowo ujętego zobowiązania finansowego ujmuje się w kapitale własnym w momencie zmiany warunków umownych. Przepis ten stosuje się nawet wówczas, gdy zmiana nie ma wpływu na przewidywane przepływy pieniężne z instrumentu.

Podział instrumentu złożonego na części składowe

Pytanie 4 - Zamienne instrumenty dłużne z wbudowanymi opcjami kupna i sprzedaży

Spółka emituje zamienny instrument dłużny, który zawiera opcję zamiany na instrument kapitałowy jak również wbudowane gwarantowane opcje sprzedaży i nabyte opcje kupna. Element dłużny wycenia się początkowo w wartości godziwej prostego instrumentu dłużnego o takim samym umownym terminie zapadalności, powiększonej o wartość gwarantowanych opcji sprzedaży i pomniejszonej o wartość nabytych opcji kupna, zgodnie z MSR 32.31 oraz ilustracją w MSR 32. IE 37 i IE38

(przykład 10). Jeżeli opcje sprzedaży i kupna nie muszą być wydzielane z dłużnego instrumentu bazowego, czy wówczas bierze się je pod uwagę przy ustalaniu przewidywanego okresu istnienia elementu dłużnego, a więc i jego efektywnej stopy procentowej?

Odpowiedź 4

Tak. Element dłużny wycenia się według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, zgodnie z definicją z MSR 39.9. Opcje sprzedaży i kupna uwzględnia się przy ustalaniu przewidywanego okresu istnienia instrumentu, a więc i przewidywanej stopy procentowej.

Inne zagadnienia

Pytanie 5 - Koszty emisji

Spółka A ponosi koszty IPO związane z emisją nowych akcji oraz wprowadzeniem na giełdę istniejących akcji. Czy wszystkie koszty można ująć w kapitale własnym?

Odpowiedź 5

Nie. Koszty transakcji, które były wspólne dla więcej niż jednej transakcji (na przykład koszty jednoczesnej oferty jednych akcji i wprowadzenia na giełdę innych akcji), przypisuje się do tych transakcji przyjmując podstawę alokacji, która jest racjonalna i spójna z innymi podobnymi transakcjami (MSR 32.38). Jedynie koszty związane z wprowadzeniem na giełdę nowych akcji (bez kosztów dotyczących istniejących już akcji) ujmuje się w kapitale własnym. Spółka A alokuje koszty IPO pomiędzy nowe akcje i akcje już istniejące. Koszty, które dotyczą zarówno emisji nowych akcji, jak i wprowadzenia na giełdę istniejących akcji, alokuje się stosując racjonalną i spójną metodę. Koszty związane wyłącznie z emisją nowych akcji (takie jak prowizja gwarancyjna) wykazuje się jako pomniejszenie kapitału własnego, o ile są kosztami krańcowymi i można je bezpośrednio przyporządkować do emisji nowych akcji. Koszty przypisane do wprowadzenia na giełdę istniejących akcji obciążają rachunek zysków i strat.

Pytania - Czy koszty marketingu spełniają kryteria definicji kosztów emisji instrumentów kapitałowych?

Spółka A przeprowadza IPO, która obejmuje emisję nowych akcji. Koszty obejmują koszty marketingu IPO, w tym koszty „road show”. Czy wszystkie te koszty są kosztami krańcowymi i czy można je bezpośrednio przyporządkować do emisji nowych akcji?

Odpowiedź 6

Zasadniczo nie. Aby spełniały kryteria definicji „kosztów transakcji” (MSR 39.9 i MSR 39. OS13), koszty te muszą być „bezpośrednio przyporządkowane” do emitowanych akcji. Koszty marketingu są związane z marketingiem samej jednostki. Tak więc, w większości sytuacji koszty te nie spełniają kryteriów definicji kosztów, które można „bezpośrednio przyporządkować”, dlatego obciążają one rachunek zysków i strat.

Pytanie 7 - Instrumenty częściowo opłacone - nieokreślone daty realizacji opcji kupna

Spółka, która znajduje się obecnie na etapie rozwoju, emituje częściowo opłacone akcje w listopadzie 20X5. Emitent może wezwać do dalszego opłacenia częściowo opłaconych akcji w dniu 1 stycznia 20X6 lub później. Czy nieopłacona część kapitału podstawowego powinna być ujęta w bilansie na dzień początkowej emisji częściowo opłaconych akcji wraz z należnością z tego tytułu?

Odpowiedź 7

Nie. Jeżeli emitent może wezwać do dalszego opłacenia akcji w przyszłości według własnego uznania, ta część kapitału podstawowego nie jest ujmowana w bilansie i nie należy ujmować należności do czasu dokonania wezwania. Należność ujmuje się dopiero wtedy, gdy spełni ona kryteria definicji składnika aktywów finansowych - tj. gdy emitent uzyska umowne prawo do otrzymania środków pieniężnych od akcjonariusza. Zdarzenie, które nastąpiło w przeszłości, polegające na emisji częściowo opłaconych akcji, daje spółce prawo do wezwania w przyszłości do dokonania płatności, brak jest jednak umownego prawa, które wymuszałoby dokonanie takiego wezwania, zaś akcjonariusz nie ma umownego obowiązku przekazania środków pieniężnych do czasu jego otrzymania. Nie może to zatem stanowić składnik aktywów finansowych emitenta, ponieważ nie jest zobowiązaniem finansowym drugiej strony.

Emisja częściowo opłaconych akcji i wezwania do dokonania dalszych płatności mogą podlegać odrębnym przepisom; należy również zwrócić należytą uwagę na wymogi przepisów prawa, zgodnie z którymi spółka została założona.

Pytanie 8 - Instrumenty częściowo opłacone - ustalone daty realizacji opcji kupna

Spółka, która znajduje się obecnie na etapie rozwoju, emituje częściowo opłacone akcje. Umowa akcji zawiera ustalony plan określonych dat opłacania akcji, których spółka i akcjonariusze nie mogą uniknąć. Czy element nieopłaconego jeszcze kapitału podstawowego ujmuje się w bilansie na dzień początkowej emisji częściowo opłaconych akcji wraz z należnością?

Odpowiedź 8

To zależy. Będzie to zależało od przepisów prawa kraju, w którym spółka została założona - czy taki ustalony plan wezwań do opłacenia akcji ma moc prawną i czy wezwania stają się wówczas obowiązkowe. Jeżeli uznaje się, że akcje zostaną opłacone - tj. w efekcie akcjonariusz będzie prawnie obowiązany do dokonania płatności na podstawie umowy i ustalonego planu płatności - wykazuje się należność z tytułu wpływów z emisji. Należność tę wycenia się w wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia, a następnie według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSR 39 (chyba że należność została wyznaczona jako ujmowana w wartości godziwej przez wynik finansowy). Zamortyzowany koszt zostanie obliczony przy pomocy efektywnej stopy procentowej, zatem należność zostanie wyceniona w wartości bieżącej netto przyszłych wpływów. Wytyczne w Pytaniu 8 mają zastosowanie, jeżeli instrument nie zostanie uznany za opłacony.

Pytanie 9 - Krótka sprzedaż własnych instrumentów kapitałowych

Bank A prowadzi obrót własnymi kapitałowymi papierami wartościowymi. Obejmuje to krótką sprzedaż, gdzie bank pożyczka własne kapitałowe papiery wartościowe od innych podmiotów, a więc ma obowiązek odkupu akcji z rynku, aby wywiązać się z obowiązku wobec osób trzecich. Bank działa w jurysdykcji, w której krótka sprzedaż własnych kapitałowych papierów wartościowych jest legalna. Czy transakcje te należy ujmować w kapitale własnym, czy jako zobowiązania handlowe zgodnie z MSR 39 i wyceniać w wartości godziwej przez wynik finansowy?

Odpowiedź 9

Wymóg dotyczący własnych instrumentów kapitałowych przedstawiony w MSR 32.16 nie różni się od krótkiej sprzedaży.

Instrumenty te oraz wszelkie zyski i straty z ich tytułu ujmuje się w kapitale własnym zgodnie z MSR 32.23.

Pytanie 10 - Zamiana instrumentu zamiennego z opcją zamiany typu amerykańskiego (US conversion option) przed datą zapadalności

Obligacje zamienne z opcją zamiany typu amerykańskiego (US conversion option) są regularnie zamieniane przed pierwotną datą wymagalności kredytu.

1. Jeżeli wartość bilansowa na dzień zamiany nie jest równa zamienianej wartości kapitałowej instrumentu, czy różnicę ujmuje się jako zysk lub stratę z tytułu konwersji?
2. Czy przewidywany okres trwania zobowiązania bazowego, który wykorzystuje się do ustalenia efektywnej stopy procentowej, uwzględnia ewentualne przewidywania wcześniejszej konwersji?

Odpowiedź 10

1. Nie. Termin „wymagalność” w MSR 32. OS32 oznacza datę, na którą posiadacz obligacji dokonuje jej konwersji zgodnie z jej warunkami umownymi.
2. Nie. MSR 32. PS9 ilustruje sposób ujmowania takich obligacji zamiennych w momencie ujęcia początkowego. Ilustruje on, że opcja wcześniejszej konwersji jest cechą charakterystyczną elementu kapitałowego, a nie zobowiązania bazowego, zaś przewidywany okres wymagalności zobowiązania ustala się nie uwzględniając ewentualnej wcześniejszej konwersji. Szacowane przepływy pieniężne wykorzystywane do zastosowania metody efektywnej stopy procentowej są więc umownymi przepływami pieniężnymi opartymi na umownych okresach wymagalności.

Pytanie 11 - Program wykupu akcji własnych

W niektórych okresach roku (na przykład przed opublikowaniem wyników przez jednostkę), spółka giełdowa zgodnie z lokalnymi przepisami giełdowymi nie może kupować własnych akcji na rynku. Lokalne przepisy giełdowe mogą pozwalać na zawieranie innego rodzaju umów z niezależnymi osobami trzecimi, które spowodują, że akcje spółki giełdowej zostaną zakupione w jej imieniu.

Na przykład, spółka giełdowa zawarła umowę z bankiem, która zobowiązuje bank do zakupu akcji spółki z rynku we wspomnianym wyżej okresie zakazu. Umowa wymaga, aby spółka wykupiła zakupione przez bank akcje natychmiast po upływie okresu zakazu. Liczba akcji, jakie mają być zakupione nie jest określona (choćby zależało od dziennych obrotów akcjami na rynku), lecz podlega ograniczeniu górnym pułapem określonym przez jednostkę w celu realizacji założeń spółki i uniknięcia naruszenia przepisów giełdowych. Akcje zostaną nabyte przez bank po cenie rynkowej, a cena, jaką spółka zapłaci bankowi będzie tą samą ceną rynkową powiększoną o odpowiednią opłatę lub marżę. Umowa jest sformułowana w taki sposób, aby bank nie działał jako pośrednik na rzecz spółki, lecz podejmował niezależne decyzje o tym, ile akcji zakupi i w jakim terminie.

Czy spółka ma obowiązek nabycia swoich własnych instrumentów kapitałowych zgodnie z MSR 32.23? Jeżeli tak, w jaki sposób wycenia się zobowiązanie finansowe zgodnie z MSR 39?

Odpowiedź 11

Tak. Spółka jest zobowiązana na mocy umowy do odkupu akcji, które bank nabył. MSR 32.23 wymaga, aby spółka ujęła

zobowiązanie finansowe w wartości bieżącej kwoty wykupu. Po drugiej stronie ('Winien') księgowanie następuje w kapitale własnym zgodnie z MSR 32.23, jako że chodzi o akcje własnej spółki.

Zobowiązanie finansowe wycenia się w momencie początkowego ujęcia na podstawie maksymalnej liczby akcji, które mogą być zakupione (tj. górnego pułapu) oraz najlepszego oszacowania ceny akcji. Późniejsze zmiany szacowanej kwoty odkupu

wynikające ze zmian ceny akcji wykazuje się zgodnie z MSR 39. OS8. Jeżeli jednak łączna liczba faktycznie zakupionych akcji jest niższa od ustalonego górnego pułapu, różnicę wykazuje się tak samo, jak w przypadku opcji, która wygasa bez realizacji, poprzez odpowiednią reklasyfikację ze zobowiązań do kapitału własnego.

Spółka musi zapewnić, by spełnione zostały lokalne wymogi giełdowe dotyczące informowania o takich transakcjach odpowiednich organów regulacyjnych.

W celu uzyskania dalszych informacji prosimy o kontakt:

Robert Waliczek: Tel: +48 22 523 4332; robert.waliczek@pl.pwc.com
Krzysztof Gmur: Tel: +48 22 523 4241; krzysztof.gmur@pl.pwc.com
Roger Romański: Tel: +48 22 523 4578; roger.romanski@pl.pwc.com